



Beleidskader en richtlijnen GenAI in het onderwijs

Inhoudsopgave

2	1. Inleiding
4	2. Standpunt UvA
6	3. Algemene richtlijnen voor verantwoord gebruik GenAI binnen de UvA
8	4. Specifieke richtlijnen voor GenAI gebruik in onderwijs
13	Bijlage 1 Taken en verantwoordelijkheden
13	Instellingsbestuur (CvB)
13	Decaan
13	Opleidings- en onderwijsmanagement
13	Examencommissies
14	Docenten (inclusief vakcoördinatoren en examinatoren)
14	Studenten
14	Centrale TLC in afstemming en samenwerking met: facultaire TLC's, toetsdeskundigen en UB
15	Bijlage 2 Concept stappenplan voor een opleiding - Hoe om te gaan met GenAI in onderwijs en toetsing?

1. Inleiding

Met de opkomst van de mogelijkheid voor het brede publiek om laagdrempelig te interacteren met Generatieve Artificiële Intelligentie (GenAI)¹ via webapplicaties zoals ChatGPT is duidelijk geworden dat deze nieuwe ontwikkeling niet meer weg te denken is uit de maatschappij, onderwijs en de wetenschap. Als onderdeel van haar wettelijke en maatschappelijke taak vindt de UvA het belangrijk om GenAI op een verantwoorde manier in te zetten om haar missie die excellente wetenschap, hoogwaardig onderwijs en maatschappelijke verantwoordelijkheid combineert te realiseren. De UvA wil haar studenten en medewerkers voorbereiden op en faciliteren bij de grote (technologische) transitie die onze samenleving veranderen.² GenAI is zo'n transitie en heeft grote impact op het onderwijs, op hoe potentieel beroepen veranderen en daarmee ook op wat wij studenten mee willen geven. Daarom is het nodig om UvA-brede beleidskaders te ontwikkelen om in de organisatie grip te krijgen op deze uitdaging en om richting te geven aan de onderwijsinnovatie die GenAI in gang heeft gezet.

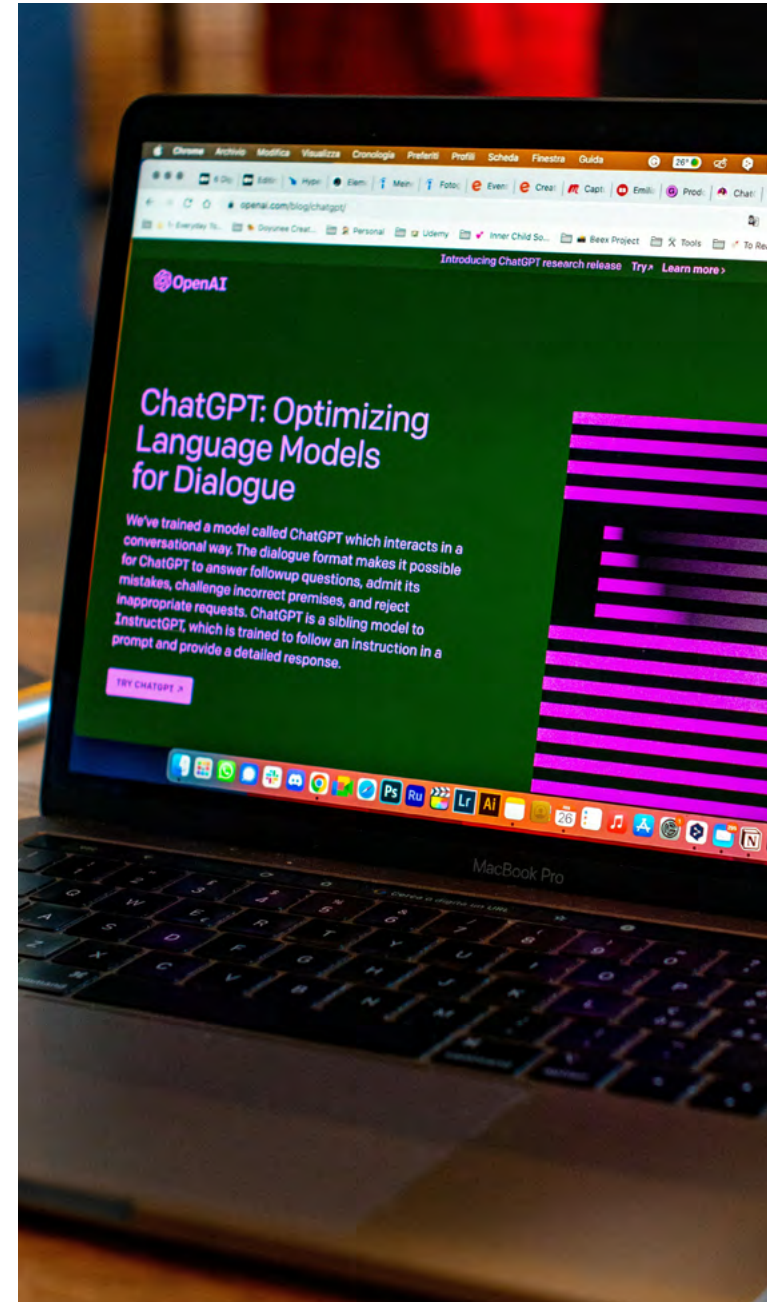
In juni 2023 is een eerste versie van dit beleidskader opgeleverd getiteld *Beleidsmemo AI in het onderwijs*. Op basis van nieuwe ontwikkelingen en inzichten is een herziening van dit beleid noodzakelijk. Om aan alle uitdagingen van GenAI binnen de instelling het hoofd te bieden, is in januari 2025 het projectplan *Navigeren op de oceaan van kunstmatige intelligentie* van start gegaan.³ Dit plan bestaat uit twee fases. In de eerste fase, die gedurende 2025 wordt uitgevoerd, ligt de focus op het onderwijs. Hierbij is er niet alleen aandacht voor beleid, maar ook voor het ontwikkelen van een betrouwbare en onafhankelijke GenAI-infrastructuur, een AI-geletterdheid programma en AI-pilots in het onderwijs, die in vier samenhangende deelprojecten worden opgepakt en aansluiten op de adviezen van de VU-UvA Taskforce AI in het onderwijs.⁴ De vier deelprojecten hebben elk een deelprojectleider die nauw samenwerken met elkaar, omdat er sprake is van een grote afhankelijkheid van de verschillende deelprojecten. De herziening van de beleidsmemo is onderdeel van de uitvoering van fase 1 en gaat over het gebruik van

1 We spreken hier specifiek over GenAI omdat AI een term is die alle vormen van machine learning en intelligente automatisering beschrijft, terwijl generatieve AI specifiek is gericht op het maken van nieuwe content op basis van de gegevensreeksen waaraan ze tijdens de trainingsfase is blootgesteld, hoewel ze ook tot nog meer in staat is. GenAI is dus een vorm van kunstmatige intelligentie die tekst, afbeeldingen en gevarieerde inhoud kan produceren op basis van de gegevens waarop het wordt getraind.

2 [Instellingsplan UvA, Inspiring Generations 2021-2026](#).

3 UvA, Projectplan Navigeren op een oceaan van artificiële intelligentie (januari 2025).

4 <https://www.uva.nl/over-de-uva/over-de-universiteit/ai/ai-in-het-onderwijs/vu-uva-taskforce-ai-in-het-onderwijs/advies-vu-uva-taskforce-ai-in-het-onderwijs.html>.



GenAI in het onderwijs. In dit kader wordt het centrale UvA standpunt met betrekking tot GenAI in het onderwijs geduid en verschillende kaders en richtlijnen meegegeven voor het ontwikkelen van decentraal beleid. In het begin schetsen we een algemener kader voor verantwoord gebruik met overwegingen om vervolgens specifiek op onderwijs in te gaan en concrete handvatten te bieden voor opleidingen. Dit document is mede vormgegeven op basis van UvA-brede input en feedback uit verschillende gremia.

Uitwerking centrale kader naar decentraal beleid

Uitwerking van dit beleidskader naar concreet beleid of richtlijnen op facultair, graduate school/college of opleidingsniveau (passend bij de organisatiestructuur) is noodzakelijk om houvast te bieden aan docenten en studenten binnen een opleiding. Hiertoe voorziet dit kader ook in een overzicht van taken en verantwoordelijkheden van de relevante gremia op het gebied van AI in het onderwijs.

Dit beleidskader is aan verandering onderhevig, gezien de snelle ontwikkelingen op het gebied van (Gen)AI. Bij nieuwe, belangrijke ontwikkelingen, wordt het beleidskader opnieuw herzien.



2. Standpunt UvA

De UvA erkent en omarmt de mogelijkheden die GenAI met zich meebrengt voor het onderwijs, zoals ondersteuning bij leeractiviteiten, creëren en analyseren van onderwijscontent, en nieuwe (gepersonaliseerde) leer mogelijkheden. GenAI is niet meer weg te denken uit onze maatschappij, maar dat betekent niet dat GenAI leidend moet worden voor ons onderwijs. Het wel of niet inzetten van GenAI moet altijd vanuit inhoudelijke en didactische overwegingen worden gedaan. Bij de keuze om het wel in te zetten moet GenAI als een verrijking van het onderwijs worden ingezet, als middel en niet als op zichzelf.⁵ Naast kansen brengt GenAI ook uitdagingen met zich mee, zoals de druk op betrouwbaarheid, privacy en security. Het omgaan met GenAI vraagt daarom om weloverwogen toepassingen. De principes genoemd in de Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit - eerlijkheid, zorgvuldigheid, transparantie, onafhankelijkheid, en verantwoordelijkheid⁶ - zijn hierbij leidend voor de UvA. Tegelijkertijd moet rekening worden gehouden met de bestaande wet- en regelgeving, zoals de

EU AI Act⁷, en de aansluiting op bestaand beleid zoals het kader toetsbeleid.⁸

Aansluiting bij wet- en regelgeving en UvA brede kaders

GenAI wordt altijd verantwoord gebruikt in navolging van de gedragscode wetenschappelijke integriteit en sluit daarmee aan bij de richtlijnen die hieronder worden benoemd. Daarnaast sluit het decentrale beleid aan bij bestaande wet- en regelgeving, UvA brede beleidskaders en de UvA Onderwijsvisie.

De UvA kent haar maatschappelijke verantwoordelijkheid en vindt het belangrijk dat studenten en medewerkers zich bij gebruik van GenAI bewust zijn van de kritische overwegingen en daarnaar handelen. De UvA streeft er daarom naar al haar studenten en medewerkers een basaal begrip van (Gen)AI mee te geven, evenals een basaal niveau van AI-geletterdheid⁹ bij te brengen om verantwoord gebruik van GenAI in het onderwijs te faciliteren.

5 Een randvoorwaarde hierbij is de mogelijkheid om gebruik te kunnen maken van een (veilige) GenAI tool.

6 <https://www.uva.nl/over-de-uva/beleid-en-regelingen/onderzoek/nederlandse-gedragscode-wetenschappelijke-integriteit.html>.

7 [EU Artificial Intelligence Act | Up-to-date developments and analyses of the EU AI Act](#).

8 Kader toetsbeleid UvA (2022).

9 Een basaal niveau van AI-geletterdheid voor alle studenten en medewerkers omvat kennis en vaardigheden die essentieel zijn om AI-systemen te begrijpen, er verantwoord mee om te gaan en de impact ervan te kunnen duiden binnen de eigen discipline of werkcontext.

Zie hier ook het advies van de VU-UvA taskforce m.b.t. AI geletterdheid: <https://www.uva.nl/binaries/content/assets/uva/nl/over-de-uva/over-de-uva/ai-in-het-onderwijs/ai-literacy.pdf>.





De impact en de mogelijkheden van GenAI-toepassingen verschillen enorm tussen vakgebieden, en wat studenten (en docenten) moeten leren verschilt daarom per opleiding en zelfs per vak. Of, hoe, waar, en op welke wijze GenAI een plek moet krijgen in een opleiding, is daarom niet de verantwoordelijkheid van individuele docenten, maar van de opleiding als geheel. Heldere communicatie over wat er van studenten en medewerkers verwacht wordt en wanneer en hoe GenAI wel of niet gebruikt mag en kan worden in het onderwijs is hierbij van essentieel belang.

Gezien de uitdagingen die GenAI met zich meebrengt en het feit dat de UvA op dit moment nog niet beschikt over een licentie voor een GenAI tool¹⁰, staat de UvA het gebruik van GenAI op dit moment niet onbeperkt toe. Momenteel wordt er met gecontroleerde pilots ervaring opgedaan en kennis vergaard over het gebruik van GenAI in het onderwijs, doormiddel van het gebruik van UvA AI Chat.¹¹ Het doel is om deze tool, die in beheer is van de UvA, z.s.m. op te schalen, waardoor het beschikbaar komt voor (weloverwogen) gebruik in al de UvA opleidingen.

Bij gebruik van GenAI is voorzichtigheid geboden daarom gelden de onderstaande richtlijnen voor verantwoord gebruik en toepassing in het onderwijs.

¹⁰ Op dit moment wordt er wel een pilot gedraaid met de UvA AI Chat, het doel is om voor het academische jaar 25-26 dit toegankelijk te maken voor iedereen in het onderwijs.

¹¹ <https://www.uva.nl/over-de-uva/over-de-universiteit/ai/ai-in-het-onderwijs/uva-ai-chat>.

3. Algemene richtlijnen voor verantwoord gebruik GenAI binnen de UvA

Om GenAI verantwoord te kunnen omarmen vanuit de principes van wetenschappelijke integriteit is een aantal zaken cruciaal.

1. Human in the lead - eindverantwoordelijkheid

Alle medewerkers en studenten blijven te allen tijde verantwoordelijk voor het werk dat ze (in)leveren. Studenten zijn verantwoordelijk voor en aanspreekbaar op het werk dat ze inleveren voor feedback of beoordeling. De docent en/of examinator moet zich een oordeel kunnen vormen over de kennis, het inzicht en/of de vaardigheden van de student.

Beoordeling studieprestaties (toetsing)

De beoordeling van het werk van studenten moet, in lijn met de EU AI act door een door de examencommissie aangewezen examinator geschieden en mag onder geen beding worden uitbesteed aan een GenAI tool.

2. Transparant over gebruik

Om een oordeel te kunnen vormen over de kennis, inzicht en vaardigheden van studenten, dient de student transparant te zijn over de wijze waarop de student GenAI heeft ingezet bij (toetsvormen van) de onderwijsseenheid. Daarbij is het van belang dat de docenten op voorhand transparant zijn over hoe en waarom GenAI mag worden toegepast en op welke wijze studenten verantwoording over de inzet van GenAI moeten afleggen (bijvoorbeeld het opgeven van de gebruikte prompts).

Ongeoorloofde inzet van GenAI of het onvoldoende verantwoord worden van hoe GenAI is toegepast (indien toegestaan) maakt een oordeel door docenten, examinatoren en examencommissie onmogelijk.¹² Er kan dan niet worden vastgesteld of een student zelfstandig de leerdoelen van de betreffende onderwijsseenheid heeft behaald.

Docenten zijn (binnen de context van de opleiding) eindverantwoordelijk voor de inhoud en de kwaliteit van hun onderwijs, ook als ze gebruik maken van GenAI voor de voorbereiding van het onderwijs. Zie ook het punt hieronder: een kritische houding t.o.v. de output is noodzakelijk.



¹² Addendum kader toetsbeleid – Aandacht voor GenAI in toetsing (mei 2025).

3. Kritische houding met betrekking tot de output

Alle medewerkers en studenten zijn verantwoordelijk voor het bewust, kritisch en verantwoord gebruik van GenAI. De uitkomsten van GenAI zijn geen betrouwbare wetenschappelijke bronnen en de output moet altijd kritisch volgens academische werkwijzen en maatstaven worden verwerkt. Bij gebruik van GenAI tools bestaan risico's omtrent betrouwbaarheid van output (zoals: feitelijke onjuistheden, onbestaande verwijzingen en hallucinaties) en verwerking van data (zoals: schending van auteursrechten en privacy, beveiliging en opslag van persoons-, bedrijfs- en onderzoeksdata).

De output bevat daarnaast in veel gevallen stereotypen en vooroordelen, waar de gebruiker zich te allen tijde bewust van moet zijn. Daarbij is bewustwording over vooroordelen (bias) in algoritmes belangrijk. Dergelijke vooroordelen (bias) kunnen leiden tot eenzijdige of eentonige output en output die bijvoorbeeld niet divers is. Het aanleren van de kritische houding is onderdeel van AI-geletterdheid. Een awareness campagne wordt door de UvA uitgerold om de awareness bij alle UvA studenten en medewerkers te bevorderen.

4. Zonder UvA-licentie mag het gebruik niet worden verplicht.

In het algemeen geldt dat binnen de UvA voor onderzoek en onderwijs (inclusief toetsing) alleen tools en software gebruikt mogen worden die door de UvA worden toegestaan.¹³ Dit in verband met het beschermen van de privacy en gegevens van studenten, medewerkers en de organisatie.¹⁴ Daarnaast spelen zeker bij de keuze voor GenAI tools, ook vraagstukken als de impact op milieu en klimaat en mogelijke schending van auteursrechten een belangrijke rol in het keuzeprocess. Zolang de UvA geen licentie heeft voor een GenAI tool mag het gebruik ervan niet worden verplicht in het onderwijs.¹⁵ Dit houdt in dat studenten en docenten niet verplicht mogen worden om zelf een persoonlijk account aan te maken of om een tool (of versie met meer functionaliteiten) aan te schaffen. Dit geldt ook voor open source tools. Het onderwijs moet in dat geval zonder gebruik te hoeven maken van GenAI-tools gegeven, gevolgd en afgerond kunnen worden. Concreet betekent dit dat onderwijseenheden ook zonder gebruik van GenAI behaald moeten kunnen worden.

De UvA werkt met de UvA AI Chat¹⁶ aan het beschikbaar stellen van een UvA beheerde GenAI-tool waardoor alle

studenten en medewerkers toegang hebben tot een betrouwbare en veilige omgeving. UvA AI chat ondervangt een groot deel van de eerdergenoemde bezwaren, maar dient alsnog weloverwogen en zorgvuldig te worden toegepast in het onderwijs.

5. Deel geen privacygevoelige gegevens (AVG)

Bij het gebruik van (commerciële) GenAI tools bestaan risico's omtrent verwerking van data (schending auteursrechten en privacy, beveiliging en opslag van persoons-, bedrijfs- en onderzoeksdata). Veel aanbieders van AI-tools zijn niet transparant over gegevensverwerking. Zij kunnen alles opslaan wat er ingevoerd wordt en die input gebruiken voor andere doeleinden (om te verkopen of om hun modellen verder mee te trainen bijvoorbeeld). Voer daarom geen gevoelige gegevens of data in en volg de AVG.¹⁷

13 Om de integriteit van het wetenschappelijk onderzoek en onderwijs te beschermen, gaat de UvA bewuste keuzes maken met welke softwareleveranciers zij werkt, met aandacht voor digitale soevereiniteit. De mogelijkheid om elk moment (dit kan meestal niet zomaar) van aanbieder te kunnen switchen (lock-in, switching costs), de integriteit en vertrouwelijkheid van data, interoperabiliteit, open source, duurzaamheid en het bevorderen van alternatieve infrastructuren en tools zijn hierbij belangrijke uitgangspunten.

14 <https://www.uva.nl/binaries/content/assets/subsites/extranet/extranet/cert/regels-voor-verantwoord-gebruik-ict-faciliteiten-studenten.pdf>.

15 AI-tools waar de UvA geen licentie voor heeft afgesloten, zoals ChatGPT zijn vergelijkbaar met bijvoorbeeld Facebook, Twitter en Instagram. Het zijn tools waar je op persoonlijke titel een account voor aanmaakt en akkoord gaat met de gebruikersvoorwaarden. Studenten en docenten kunnen daarom niet verplicht worden een account aan te maken.

16 Op pilotbasis kan deze tool al voor onderwijsdoeleinden worden ingezet. Er wordt gewerkt aan een UvA-brede toepassing van de tool. Er wordt gestreefd naar een volledig uitrol voor onderwijs in september 2025. <https://www.uva.nl/over-de-uva/over-de-universiteit/ai-in-het-onderwijs/uva-ai-chat>.

17 <https://extranet.uva.nl/content/a-z/privacy/hoe-verwerkt-de-uva-persoonsgegevens/hoe-verwerkt-de-uva-persoonsgegevens.html>.

4. Specifieke richtlijnen voor GenAI gebruik in onderwijs

1. GenAI voor persoonlijke ondersteuning

GenAI wordt door velen al veelvuldig gebruikt in het dagelijkse leven. Soms zelfs zonder zich er bewust van te zijn: het zit al in vele (gratis) toegankelijke tools verwerkt.

GenAI kan en wordt veelal ingezet voor persoonlijke ondersteuning, zowel door studenten als docenten, ook als het gaat om ondersteuning bij onderwijsaspecten. Denk hierbij aan een brainstorm, oefenvragen bij een tekst maken, spellingscheck, sparringpartner etc. Bij het gebruik van GenAI-tools in het algemeen, maar commerciële tools in het bijzonder, is het van belang om bewust om te gaan met de inzet van deze tools voor onderwijsgerelateerde activiteiten. Houd je hierbij altijd aan de bovengenoemde “richtlijnen voor verantwoord gebruik GenAI” en de opleidings-specifieke afspraken. Indien er sprake is van toegang tot UvA AI Chat wordt verwacht dat studenten en medewerkers gebruikmaken van deze tool voor onderwijsgerelateerde ondersteuning.

2. GenAI als onderdeel van de onderwijspraktijk

Naast de inzet van GenAI voor persoonlijk gebruik, zal GenAI ook in meer of mindere mate onderdeel zijn of worden van het onderwijs dat aan de UvA wordt aangeboden. De

mate waarin GenAI geïntegreerd wordt in het onderwijs, wordt in sterke mate beïnvloed door de mate waarin GenAI effect heeft op het vakgebied of de aan het vakgebied gerelateerde arbeidsmarkt (waaronder ook het wetenschappelijke onderzoek) die vraagt om andere competenties. GenAI kan op verschillende manieren een plek krijgen in het onderwijs:

- GenAI als (een van de) doelstelling(en) van een opleiding (eindtermen)
- GenAI als onderwerp van het onderwijs (leerlijn en/of leerdoelen)
- GenAI als didactisch instrument (onderdeel van het lesontwerp)

WHW: Artikel 7.3. Opleidingen en onderwijsenheden, lid 2.

Een opleiding is een samenhangend geheel van onderwijsenheden, gericht op de verwezenlijking van welomschreven doelstellingen op het gebied van kennis, inzicht en vaardigheden waarover degene die de opleiding voltooit, dient te beschikken. Een onderwijsenheden kan betrekking hebben op de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening en op de beroepsuitoefening in verband met het onderwijs in een duale opleiding, voorzover deze activiteiten onder begeleiding van het instellingsbestuur plaatsvinden.





Zoals in het bovenstaande artikel uit de WHW wordt aangegeven is een opleiding niet zomaar een verzameling onderwijseenheden (vakken, stages, scripties, etc.). De onderwijseenheden vormen een samenhangend geheel om de eindtermen van de opleiding aan de studenten aan te bieden, zodat studenten na het behalen van de onderwijseenheden de eindtermen van de opleiding aantoonbaar hebben gehaald en daarmee een diploma kan worden uitgereikt.

Onderwijseenheden die in de context van een opleiding worden aangeboden, zijn daarmee niet alleen de verantwoordelijkheid van de betreffende vakcoördinator (en/of het docententeam) maar van de opleiding als geheel. In het Kader Onderwijskwaliteitsbeleid is dat als volgt geformuleerd:

“Het denken vanuit eindtermen vormt het uitgangspunt bij de opzet van opleidingen en onderwijseenheden. De samenhang van een opleiding en de constructieve alignment hebben de aandacht van het opleidingsmanagement en alle bij de opleiding betrokken docenten. Dat sluit ook aan bij de uitgangspunten van het UvA-toetsbeleid. Er dient aandacht te worden gegeven aan het uitlijnen van eindtermen, leerlijnen, leerdoelen, onderwijsvormen en toetsvormen.”

Bij het nadenken over of en hoe GenAI een plek krijgt binnen de betreffende opleiding, moet er gelijktijdig aandacht zijn voor hoe deze uitlijning in de opleiding moet worden vormgegeven. Daarbij staat ook de vraag centraal: welke eindtermen en/of leerdoelen moeten studenten zonder GenAI-hulpmiddelen behalen en bij welke eindtermen/leerdoelen is het (ook gezien de competenties die noodzakelijk zijn op de arbeidsmarkt) inzetten van GenAI als hulpmiddel

toegestaan? Bijvoorbeeld: Moet een student eerst de basis van het programmeren zonder GenAI-hulpmiddelen aanleren om later in de opleiding te kunnen beoordelen of door de AI-tools gegenereerde code van goede kwaliteit is?

Heldere communicatie naar medewerker en studenten

Het decentrale GenAI beleid moet helderheid bieden aan alle betrokkenen bij een opleiding (studenten, docenten, examinatoren, examencommissies, opleidingsmanagement en ondersteunend personeel (obp)) over hoe GenAI wel of juist niet gebruikt mag worden en dient daarom helder gecommuniceerd te worden.

2.1 GenAI als eindterm van een opleiding

Voor verschillende vakgebieden is de opkomst van breed toegankelijke GenAI een grote verandering voor de arbeidsmarkt en de wetenschap. Omdat we als academische onderwijsinstelling onze studenten moeten voorbereiden op hun rol in de maatschappij, is het in het onderwijsaanbod cruciaal om mee te bewegen met wat de maatschappij van onze studenten vraagt.

Door als opleiding in gesprek te gaan met de eigen onderwijs-gemeenschap en vertegenwoordigers van de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld door de consultatie van de Werkveldadviesraad van de opleiding) en samen met de onderwijsgemeenschap te bepalen of en dan welke aanpassingen aan het curriculum nodig zijn, kan worden bepaald of het noodzakelijk is om voor de opleiding een of meer eindtermen aan te passen en/of toe te voegen. Dit is de verantwoordelijkheid van de opleidingsdirecteur.

Doorlichten en aanpassen van het curriculum

Bij elke opleiding wordt in de komende tijd het curriculum met de onderwijsgemeenschap doorgelicht op noodzakelijke en wenselijke aanpassingen, aansluitend bij de mogelijkheden (en bedreigingen) die GenAI met zich meebrengt. Hierbij wordt het werkveld actief betrokken.

Het is aan te raden om dit proces tijdig te starten en goed aan te sluiten op reguliere tijdspaden rond de organisatie van opleidingen (opstellen OER (inclusief eindtermen), studiegidsteksten, etc.). Hele grote wijzigingen van een opleiding kunnen ook gevolgen hebben voor accreditaties: indien meer dan 50% van de eindtermen is gewijzigd tussen twee opleidingsaccreditaties, kan er sprake zijn van een “nieuwe” opleiding en kan een Toets Nieuwe Opleiding noodzakelijk zijn. Het is daarom ook van belang om aanpassing van de eindtermen weloverwogen te doen. In de beoordeling van de kwaliteit van opleidingen (accreditaties) wordt steeds vaker aandacht besteed aan hoe opleidingen omgaan met de risico's van (Gen)AI. Het is daarom noodzakelijk voor een heraccreditering om goed te hebben nagedacht en beschreven hoe de kwaliteit van het onderwijs en toetsing (en daarmee diploma's) is geborgd.

Voorbeelden eindtermen GenAI:

- De student kan GenAI-technologieën binnen een vakgebied analyseren op betrouwbaarheid, ethische implicaties en toepassingswaarde.
- De student past GenAI-toepassingen op verantwoorde

wijze toe binnen programmeerwerk en toont inzicht in de implicaties voor efficiëntie, codekwaliteit en onderhoudbaarheid

2.2 GenAI als onderwerp van het onderwijs, een leerdoel van een onderwijseenheid

Als GenAI is opgenomen in bestaande of nieuwe eindtermen van een opleiding, dan is het noodzakelijk deze eindtermen te vertalen naar concrete leerdoelen (en eventuele leerlijn), die een plek krijgen in een onderwijseenheid. Ook kunnen, zonder de eindtermen van een opleiding aan te passen, aan onderwijseenheden GenAI-gerelateerde leerdoelen worden toegevoegd, omdat ze als leerdoel onder een meer generiek geformuleerde eindtermen kunnen vallen.

Voorbeeld leerdoel GenAI:

- De student is in staat zowel positieve als negatieve effecten van GenAI voor de journalistiek te benoemen.
- De student is op de hoogte van GenAI-tools en taalmodellen die relevant zijn voor het eigen vakgebied.
- De student is in staat om een afweging te maken wanneer de inzet van GenAI nuttig of gewenst kan zijn.

2.3 GenAI als didactisch instrument, als onderdeel van het lesontwerp

GenAI kan, mits weloverwogen ingezet, ook bijdragen aan het leerproces van studenten, aansluitend bij de verschillende leerstijlen van studenten. De UvA stimuleert het doen van pilots met inzet van UvA AI Chat om in de praktijk te

onderzoeken op welke wijze inzet van GenAI kan bijdragen aan het leerproces. Door de pilots tevens gedegen te evalueren (niet alleen op studenttevredenheid, maar juist ook op leereffecten) kunnen er best practices geformuleerd worden om als instelling van te leren. De TLC's speelt een belangrijke rol bij de evaluatie van de pilots en de kennisdeling van de best practices¹⁸.

Voorbeeld GenAI als didactisch instrument:

- Het gebruik van een GenAI chatbot om debat en argumentatievaardigheden te oefenen.
- Het gebruik van een GenAI chatbot om oefenvragen te creëren op basis van de te leren stof.
- Het gebruik van een GenAI chatbot om anamnese-gesprekken te oefenen.

3. GenAI en het borgen van de (toets)kwaliteit

De kwaliteit van het onderwijs en van de diploma's die de UvA afgeeft, zijn onlosmakelijk verbonden met de kwaliteit van de toetsing. En juist de mogelijkheid om de kwaliteit van de toetsing te kunnen borgen, is onder druk komen te staan door de snelle opkomst van GenAI. Een aantal gangbare toetsmethoden, zoals het schrijven van essays en take-home tentamens zijn gevoelig voor ongeoorloofd gebruik van GenAI. De verleiding om deze laagdrempelige techniek¹⁹ toe te passen is wellicht in sommige situaties en voor sommige studenten te groot. Het detecteren van fraude door middel van AI-detectietools

¹⁸ Onderwijs & GenAI - UvA Teaching and Learning Centres (TLC).

¹⁹ Ghostwriters en andere meer kostbare mogelijkheden voor het plegen van fraude bestaan al langer en zijn ook lastig te detecteren. Generatieve AI is echter eenvoudig en goedkoop in gebruik en daardoor voor een breder publiek toegankelijk. Dit maakt de verleiding om dit in te zetten als de nood hoog is groter.



is (vooralsnog) onbetrouwbaar: inzet van dergelijke tools levert zowel false positives als false negatives en vooroordelen (bias) op.²⁰ Mede om deze reden ziet de UvA AI-detectietools niet als oplossing van de uitdaging voor de borging van toetskwaliteit. In plaats daarvan zet de UvA in op het aanpassen van toetsvormen die een groot risico lopen op ongeoorloofd gebruik van GenAI en te onderzoeken hoe toetsvormen kunnen worden verrijkt om GenAI op een verantwoorde en betekenisvolle manier in te bedden in het onderwijs. Om na te gaan of er sprake van een hoog risico toetsvorm is een checklist ontwikkeld.²¹ Op de website van de TLC staan alternatieve toetsvormen beschreven die gebruikt kunnen worden om de risico's te beperken.²²

Alleen inzetten op het repareren van risico's op vakniveau is niet voldoende. Het is van belang om in lijn met het UvA kader Toetsbeleid en het Addendum Toetsbeleid op opleidingsniveau te kijken naar een gevarieerd toetsprogramma waarmee de eindtermen van de opleiding op verschillende momenten en met verschillende (en passende) toetsvormen worden getoetst. Geen van de eindtermen kan uitsluitend met een voor GenAI gevoelige toetsvormen worden getoetst. De gekozen toetsvormen moeten aansluiten bij de te behalen leerdoelen (voor het toetsen van kennis kan je andere toetsvormen inzetten dan voor het toetsen van vaardigheden). De keuze welke leerdoelen studenten met en welke zonder GenAI-hulpmiddelen moeten (kunnen) behalen, maakt de keuze voor een passende toetsvorm nog relevanter: de basisvaardigheden van het programmeren kan je dan beter

niet met een take home opdracht toetsen, maar toets je liever in een meer gecontroleerde setting.

Doorlichten toetsing (toetsplan) opleiding

Er wordt door opleidingen kritisch gereflecteerd op de toegepaste toetsvormen. Waar nodig worden alternatieve toetsvormen ingezet of mitigerende maatregelen genomen. Dit kan door het opstellen van een toetsplan voor de gehele opleiding, met een variatie aan toetsvormen. Dit sluit ook aan bij het kader Toetsbeleid.

Hoe onderwijseenheden getoetst worden (de toetsvorm), wordt opgenomen in de OER van een opleiding. Daarnaast wordt over de wijze van toetsing, maar ook over hoe GenAI in de betreffende opleiding als geheel en de verschillende onderwijseenheden in het bijzonder wordt ingezet, duidelijk gecommuniceerd naar studenten en docenten, onder andere door dit op te nemen in de studiegids en studiehandleiding van elk vak. Dit maakt het voor de examencommissies ook zichtbaar hoe zij de kwaliteit van de toetsing en diploma's kunnen borgen. Aansluitend en aanvullend op de OER kan een examencommissie van een opleiding de model Regels en Richtlijnen van de UvA verder aanscherpen voor de eigen praktijk. Gebruik van GenAI op andere wijze dan beschreven in de OER en studiehandleiding kan worden aangemerkt als een vorm van fraude.

De model Fraude en Plagiaatregeling beschrijft wanneer er sprake is van fraude of plagiaat. Het huidige model beschrijft

²⁰ [Testing of detection tools for AI-generated text | International Journal for Educational Integrity \(springer.com\)](#).

²¹ [GenAI & toetsing op vakniveau - UvA Teaching and Learning Centres \(TLC\)](#).

²² [GenAI & toetsing - UvA Teaching and Learning Centres \(TLC\)](#).

niet specifiek hoe GenAI-tools wel of niet mogen worden toegepast en wanneer er sprake is van fraude of plagiaat met GenAI, maar artikel 1, lid 1 van het model geeft een algemene definitie van fraude en plagiaat. Ook het ongeoorloofd gebruik van GenAI kan hieronder begrepen worden. Omdat het de Fraude- en Plagiaatregeling een model betreft, kan een examencommissie indien gewenst meer informatie opnemen in haar Regels en Richtlijnen over het gebruik van GenAI bij toetsing.

Model Fraude en Plagiaatregeling: Artikel 1 Definities, lid 1.

Onder fraude en plagiaat wordt verstaan het handelen of nalaten van een student waardoor een juist oordeel over zijn kennis, inzicht en vaardigheden geheel of gedeeltelijk onmogelijk wordt. Plagiaat is een vorm van fraude.

Door GenAI te gebruiken bij toetsen, zonder dat dit is toegestaan, of zonder dit conform de afspraken binnen een opleiding of een specifiek vak uit te voeren en te verantwoorden, wordt een juist oordeel over kennis, inzicht en vaardigheden geheel of gedeeltelijk onmogelijk. In dat geval is er sprake van fraude.



Taken en verantwoordelijkheden

Instellingsbestuur (CvB)

- Ontwikkelt een visie op de inzet van AI in het algemeen en generatieve AI in het bijzonder in het onderwijs, door AI een plek te geven in de Onderwijsvisie van de UvA.²³
- Is verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van goedgekeurde ICT-tools door middel van licenties. Hierbij is ook aandacht voor de digitale soevereiniteit, duurzaamheid en ethische overwegingen.
- Wijst de onderwijsorganisatie actief op risico's m.b.t. privacy, copyright, intellectual property rights etc. bij het gebruik van generatieve AI-oplossingen die niet door de UvA worden aangeboden. Hiertoe wordt een awareness programma opgesteld.
- Stelt middelen (geld en menskracht) beschikbaar om de instelling voor te bereiden op het toekomstige onderwijs waar (Gen)AI een plek in heeft.
- Wijst opleidings- en onderwijsmanagement op hun verantwoordelijkheid medewerkers en studenten te faciliteren in het vergroten van de AI-geletterdheid.

Decaan

- Stimuleert medewerkers en studenten om de eigen AI-geletterdheid te vergroten. Bijvoorbeeld door het bieden van cursusmogelijkheden.
- Stimuleert opleidings- en onderwijsmanagement om

noodzakelijke aanpassing van de onderwijshoud m.b.t. GenAI door te voeren met het oog op de huidige en toekomstige (wetenschappelijke) arbeidsmarkt.

- Stelt middelen (geld en menskracht) beschikbaar om de faculteit voor te bereiden op het toekomstige onderwijs waar (Gen)AI een plek in heeft.
- Wijst de onderwijsorganisatie actief op risico's m.b.t. privacy, copyright, intellectual property rights etc. bij het gebruik van generatieve AI-oplossingen die niet door de UvA worden aangeboden.
- Ziet erop toe dat studenten en docenten op de hoogte worden gesteld van de centrale en facultaire beleidskaders en richtlijnen. m.b.t. het gebruik van GenAI in het onderwijs.

Opleidings- en onderwijsmanagement

- Onderzoekt actief, met relevante stakeholders (studenten, docenten, werkveld) of noodzakelijke aanpassing van de onderwijshoud (inclusief toetsing) naar aanleiding van de ontwikkelingen op het gebied van GenAI met het oog op de huidige en toekomstige (wetenschappelijke) arbeidsmarkt nodig zijn.
- Formuleert en voert de noodzakelijke aanpassing van de onderwijshoud door met de betrokken docenten(teams).
- Bepaalt, faciliteert en stimuleert de vereiste mate van

AI-geletterdheid binnen de docententeams (in het bijzonder examinatoren en examencommissieleden) om de aanpassing van de onderwijshoud door te kunnen voeren.

- Wijst de onderwijsorganisatie actief op risico's m.b.t. privacy, copyright, intellectual property rights etc. bij het gebruik van generatieve AI-oplossingen die niet door de UvA worden aangeboden.
- Draagt verantwoordelijkheid om het huidige onderwijsaanbod (inclusief toetsing) te (laten) screenen op risico's.
- Ondersteunt de examencommissies bij het uitvoeren van hun wettelijk taken, door heldere regels (beleid) op te stellen rond (het gebruik van) GenAI in het onderwijs.
- Ziet erop toe dat studenten en docenten op de hoogte worden gesteld van de centrale en facultaire beleidskaders en richtlijnen m.b.t. het gebruik van GenAI in het onderwijs.

Examencommissies

- Adviseren de decaan en het opleidingsmanagement gevraagd of ongevraagd op mogelijke risico's ten aanzien van toetsing en GenAI.
- Voeren op basis van de geldende beleidskaders en richtlijnen m.b.t. het gebruik van GenAI in het onderwijs hun borgingstaak uit.

²³ Nieuwe onderwijsvisie van de UvA is voorzien in september 2026.

- Nemen kennis van de mogelijkheden, beperkingen en risico's (o.a. met betrekking tot copyright, vooroordelen en kansengelijkheid) van generatieve AI (AI-geletterdheid).
- Passen indien wenselijk de model Fraude en Plagiaat-regeling aan op de binnen de faculteit (of groep opleiding vallend onder de betreffende EC) gemaakte afspraken/ het beleid over toepassing van GenAI in het onderwijs.

Docenten (inclusief vakcoördinatoren en examinatoren)

- Nemen conform de binnen de betreffende opleiding gemaakte afspraken, kennis van de mogelijkheden, beperkingen en risico's (o.a. met betrekking tot copyright, vooroordelen en kansengelijkheid) van generatieve AI (AI-geletterdheid) in het algemeen en voor hun eigen onderwijs in het bijzonder.
- Mogen alleen GenAI gebruiken bij het geven van een vak en toetsing, in overleg met het opleidingsmanagement en als deze rechtmatig door de UvA wordt aangeboden. Daarvoor zijn nu alleen nog op pilot basis licenties beschikbaar.
- Gebruiken geen GenAI bij beoordeling van (summatieve) toetsen.
- Verdiepen zich in de mogelijkheden van GenAI en experimenteren binnen gecontroleerde pilots met het gebruik ervan. Zetten zich in om de mogelijkheden die GenAI voor hun eigen vakgebied biedt eigen te maken.

Studenten

- Gebruiken GenAI alleen bij een opdracht/werkstuk die/ dat beoordeeld wordt voor een (deel-)cijfer als dit expliciet is toegestaan (en aangeboden) door de onderwijseenheid en binnen de opleiding.

- Zijn te allen tijde verantwoordelijk voor het werk dat ze inleveren en zijn op de hoogte van (inhoud van de) de Fraude en Plagiaat regels van de eigen opleiding.
- Nemen binnen de context van de opleiding kennis van de mogelijkheden, beperkingen en risico's van generatieve AI (AI-geletterdheid).

Centrale TLC in afstemming en samenwerking met: facultaire TLC's, toetsdeskundigen en UB

- Uitbreiden van GenAI-expertise (toegevoegde waarde van GenAI voor onderwijsprocessen).
- Ontwikkelen van (basis)trainingsmodules AI-geletterdheid voor verschillende doelgroepen (docenten, examinatoren, examencommissies, opleidingsdirecteuren).
- Doorontwikkelen van GenAI en toetsing workshop.
- Ontwikkelen van een GenAI BKO plus addendum voor opname in BKO programma.
- Voorzien in brede informatievoorziening en kennisdeling over GenAI-toepassingen in onderwijs.
- Ondersteunen docenten in het aanpassen van toetsing ten aanzien van GenAI.

Concept stappenplan voor een opleiding

Hoe om te gaan met GenAI in onderwijs en toetsing?

Inleiding

Dit stappenplan is erop gericht om het gebruik van GenAI in het onderwijs te integreren, gebaseerd op het beleidskader van de UvA. Het helpt om uitdagingen aan te pakken en richting te geven aan onderwijsinnovatie.

De implementatie van GenAI in het onderwijs vergt een strategie die begint bij bewustwording en training, gevolgd door concrete aanpassingen in het curriculum en toetsing. Dit stappenplan biedt een gestructureerde aanpak om deze transitie effectief te ondersteunen.

Stap 1: Onderwijsinhoud en curriculum aanpassen

1. GenAI als onderwijsdoelstelling:

- Onderzoek samen met de onderwijsgemeenschap en vertegenwoordigers van de arbeidsmarkt of aanpassing van eindtermen noodzakelijk is. De werkveldadviesraad kan hierbij een gesprekspartner zijn voor de opleiding.
- Betrek de medezeggenschap actief bij dit proces.
- (Her)formuleer (toekomstbestendige) eindtermen.
- Bepaal samen met de onderwijsgemeenschap welke eindtermen wel en welke niet met GenAI-hulpmiddelen mogen worden behaald.

- Voer de aanpassingen van de eindtermen door in de Onderwijs- en Examenregeling (OER).
- #### 2. Leerdoelen en onderwijseenheden aanpassen:
- Vertaal eindtermen in leerlijnen en/of leerdoelen.
 - Bepaal in welke onderwijseenheden welke leerdoelen een plek dienen te krijgen.
 - Bepaal welke leerdoelen wel en welke niet met GenAI-hulpmiddelen mogen worden behaald
 - Voeg waar relevant GenAI-gerelateerde leerdoelen toe aan onderwijseenheden.
 - Zorg voor constructieve alignment van eindtermen, leerlijnen, leerdoelen, onderwijsvormen, en toetsvormen.

Stap 2: AI als didactisch instrument

1. Pilot met GenAI-tools:

- Start in samenwerking met je facultaire TLC gecontroleerde pilots met behulp van UvA AI Chat.
- Evalueer de pilots op leereffecten en deel best practices binnen de faculteit en UvA, onder andere via TLC's.

Stap 3: Toetsing en borging van kwaliteit

1. Risicoanalyse van toetsvormen uitvoeren:

- Voer een risicoanalyse uit van voor de huidige toetsvormen op ongeoorloofd gebruik van GenAI. Dit kunnen de examinatoren van een onderwijseenheid zelf doen in opdracht van de opleidingsdirecteur, maar kan ook door een aangewezen (werk)groep worden uitgevoerd.
- Pas toetsvormen aan om de kans op fraude te voorkomen/ te minimaliseren.

2. Breng variatie aan in toetsprogramma's:

- Ontwikkel een gevarieerd toetsprogramma dat de eindtermen op verschillende momenten en met verschillende toetsvormen toetst om ongeoorloofd GenAI-gebruik te minimaliseren.

Stap 4: Beleid en communicatie

1. Beleid opstellen:

- Stel heldere beleidskaders en richtlijnen op voor het gebruik van GenAI binnen onderwijseenheden en opleidingen.

2. Communicatielijnen uitzetten:

- Communiceer helder naar studenten, docenten en andere betrokkenen over beleidskaders en richtlijnen rondom GenAI.
- Zorg dat deze informatie beschikbaar is in studiegidsen, studiehandleidingen, en andere relevante documenten.

Stap 5: Evaluatie en monitoring

1. Herziening facultair beleid:

- Pas het facultaire AI-beleid continue aan op basis van ontwikkelingen in GenAI en feedback van gebruikers en betrokkenen.

2. Blijvende inzetbaarheid:

- Continueer de ondersteuning voor blijvende inzetbaarheid van academici in de veranderende arbeidsmarkt door AI-geletterdheid te integreren in het onderwijs.